

Araştırma Makalesi

**ÜNİVERSİTE TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
İKİLİ KARŞILAŞTIRMASI**

**PAIRED COMPARISON OF FACTORS AFFECTING UNIVERSITY
PREFERENCES**

Yasemin KUZU

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir, Türkiye
E-Mail: seminkuzu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4301-2645

Sadık Yüksel SIVACI

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir, Türkiye
E-Mail: sysivaci@ahievran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9002-3155

Okan KUZU*

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir, Türkiye
E-Mail: okan.kuzu@ahievran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2466-4701

Başvuru Tarihi: 23.04.2018

Yayına Kabul Tarihi: 05.11.2018

Özet

Bu çalışmada 12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler okul türüne, ailenin gelir düzeyine, anne ve babalarının çalışıp çalışmaması durumuna göre incelenmiştir. Nicel araştırma niteliğinde olan bu çalışmada, ilgili literatür taranıp uzman ve öğrenci görüşleri de alınarak “Üniversitenin eğitim kalitesi”, “Ailemin isteği”, “Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları”, “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması”, “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri”, “Üniversitenin saygınlığı”, “Rehber uzmanın yönlendirmesi” ve “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları” şeklinde üniversite tercihini etkileyen toplam sekiz faktör belirlenmiştir. Bu faktörler ikili karşılaştırma yöntemlerinden yargı yaklaşımına dayalı yöntem ile ölçeklenmiş ve 2017-2018 eğitim-öğretim yılında çeşitli devlet okullarının 12. sınıfında öğrenim görmekte olan 417 lise öğrencisine uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, III. ve V. hal modelleri kullanılmış ve hesaplamalar Excel programı ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, “Üniversitenin eğitim kalitesi” her değişken için en önemli faktör olarak bulunmuştur. En önemsiz faktörler ise okul türüne, ailenin gelir düzeyine, anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre farklılık göstermiş ve “Ailemin isteği”, “Rehber uzmanının yönlendirmesi” ve “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” faktörleri en önemsiz faktörler arasında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: İkili karşılaştırma, ölçekleme, üniversite tercihleri

Abstract

In this study, factors affecting the university preferences of 12th grade students were examined according to the type of the high school, the income level of the family and whether parents work or not. In this quantitative study, eight factors were determined by reviewing the literature and by taking opinions of the experts and students: “Educational quality of the university”, “Family request”, “Social and physical facilities in the city of the university”, “being in the same as, or closer to, the city where their family, or

*Corresponding author

Bu çalışmanın bir kısmı Antalya’da düzenlenen 1st International Symposium on Social Sciences and Educational Research (ISCER 2017) isimli konferansta sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

group of friends live”, “Place in the university ranking”, “Reputation of the university”, “Guidance by a counselor” and “Social and physical facilities of the university”. These factors were scaled by the method of judicial approach from the paired comparison methods and applied to 417 students in the 12th grade of various high schools in Turkey during 2017-2018 academic years. In the analysis of the data, Case III and Case V models were used and calculations were done with Excel program. According to the results obtained, "Educational quality of the university" was found to be the most important factor in all variables. The least insignificant factors differed according to the variables: type of the high school, the income level of the family and whether parents work or not, and factors such as "Family request," "Guidance by a counselor" and "Being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live" were among the least significant factors.

Keywords: Paired comparison, scaling, university preferences

GİRİŞ

Okul öncesi eğitimi ile eğitim-öğretim hayatına başlayan bireyler, hayatlarının en önemli ve en kritik dönemlerinden birini yetişkinliğe hazırlık döneminde yaşamaktadırlar (Çiftçi, Bülbül, Muluk, Duyan ve Yılmaz, 2011; Erdoğan, 2006). Birtakım sorumlulukların yüklenmeye başlandığı bu dönemde, bireyler kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, kendilerinin ve çevrelerinin beklentilerini ve isteklerini karşılayabilecekleri bir meslek seçmeye çalışırlar. Bireyler seçtikleri meslek ile kendi hayatlarını kazanırlar ve başkaları ile iletişim kurarak toplumda yer edinirler (Kuzgun, 2000). Bireyler için önemli bir kimlik kaynağı olan ve ekonomik yönden katkı sağlayan mesleklerin tercihi ise günümüzde çoğunlukla, üniversite giriş sınavları ile gerçekleşmektedir.

Toplumların bilimsel, ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişimlerinde önemli bir rol üstlenen üniversiteler, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Yükseköğretim Kurulu, 1991). Aynı zamanda üniversite, bireysel ve toplumsal yaşam kalitesini artırmak amacıyla bilimsel ve teknik bilgi ile mesleki becerileri sağlayan dinamik bir kurumdur (Scott, 2002). Son yıllarda üniversitelere olan taleplerin artması sonucunda üniversite sayısı artırılmış ve 2018 yılı itibariyle 112'si devlet üniversitesi olmak üzere toplam 185 üniversiteye ulaşılmıştır. Üniversite sayısının çok olması, bölüm sayısını artırmış ve öğrencilerin istedikleri üniversite ve bölümlere girebilmeleri kolaylaşmıştır. Herkesin üniversite okuması ise öğrencilerin mezuniyet sonrasında daha seçici olmalarına ve daha nitelikli işleri tercih etmelerine sebep olmuştur. Hızlı toplumsal değişim, farklı mesleklerin ortaya çıkmasına ve bazı mesleklerin toplumdaki statülerinin ve ekonomik olanaklarının düşmesine neden olmuştur (Çiftçi vd., 2011). Her üniversite mezununun işe girme şansının aynı olmadığı gibi, aynı bölümden fakat farklı üniversitelerden mezun adayların da işe girme şanslarının aynı olmadığı görülmektedir. Adayların, hangi bölümden mezun olacağı kadar hangi üniversiteden de mezun olacağı bu durumda önemli hale gelmektedir. Ülkemizde iş imkânlarının kısıtlı olması ise adayların mezuniyet sonrasında işe girebilme şansı yüksek bölüm ve üniversiteleri tercih etmelerinin daha akıllıca olabileceğini düşündürmektedir. Günümüzde, halen, ailelerinin ve kendilerinin beklentileri arasında bir çatışmaya düşüp, yanlış tercihler ile hayatının geri kalanında mutsuz olabilecek öğrenciler mevcuttur. Öğrencilerin meslek seçimlerini kendi kişisel özelliklerini bilerek yapmaları iş hayatında daha mutlu olmalarına imkân tanıyabilir. Meslek seçiminde yetenek, ilgi, değer, inanç sistemi, aile, kültür, çevre, sosyoekonomik düzey gibi birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir (Kuzgun, 2014; Savickas, 1991). Öğrencilerin sınav puanının, puan

türünün, tercih sıralamasının, annenin eğitim düzeyinin ve mesleğinin de meslek seçiminde etkili olduğu vurgulanmaktadır (Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Meslek seçiminde olduğu gibi mesleki eğitim veren üniversitelerin seçiminde de bazı kriterlerin önemli olduğu ve öğrencilere yön verdiği düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen birçok faktörün olduğu görülmektedir. Akademik saygınlık ve kurum imajı üniversitelerin tercih edilme nedenleri arasında önemli bir faktördür. Öğretim elemanlarının yayınları ve kalitesi, üniversitenin toplumsal saygınlığı ve mezuniyet sonrası iş bulma başarısı, akademik saygınlık ve kurum imajının başlıca öğeleridir (Akar, 2012; Mourad, 2011). Üniversitelerin bulunduğu konum da tercih edilme kriterleri arasındadır (Akar, 2012; Briggs ve Wilson, 2007; Moogan ve Baron, 2003). Ayrıca, üniversitenin bireyin yaşadığı ya da çalıştığı yere yakın olması gerek maliyet açısından gerekse zaman açısından tercih edilebilmektedir. Aile ve arkadaşlarının etkisi altında kalması ve ailesine yakın olmayı tercih etmesi ise bir diğer kriterdir (Ming, 2010; Owen, Özdemir, Özlem, & Yılmaz, 2012). Lin (1997) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde kampus yaşamının, modern binaların ve öğrenci profillerinin de kriterler arasında yer aldığı görülmektedir. Üniversitenin ve bulunduğu şehrin sosyal imkânları ve mezuniyet sonrası iş olanakları da dikkate alınacak kriterlerdendir (Soutar ve Turner, 2002). Konaklama, ulaşım ve okul ücreti gibi maliyeti oluşturan kriterler de üniversite tercihlerini etkilemektedir. Üniversitelerin öğrencilere burs ve yarı zamanlı iş gibi maddi yardım imkânları sunması öğrencinin tercih etme kriterleri arasında yer almaktadır (Joseph ve Joseph, 2000; Ming, 2010). Ayrıca, mezuniyet sonrasında üniversitenin uluslararası geçerliğe sahip bir diploma sunması ve iş bulmada yardımcı olması da üniversitelerin tercih edilme nedenlerindedir (İsmail, 2009; Yusof, Ahmad, Tajudin, & Ravindran, 2008). Diğer taraftan, iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte üniversite tercih aşamasında arkadaş, öğretmen, aile ve rehberlik tavsiyeleri, üniversitelerin web sitesi, reklamlar ve kampus ziyaretleri gibi etkenlerin de önemli olduğu görülmektedir (Briggs ve Wilson, 2007). Cerit, Yıldız ve Akgün (2007) tarafından yapılan çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin üniversite tercihinde etkili olan faktörlere ilişkin bakış açıları incelenmiş ve öğrencilerin ilgili oldukları alanlara yönelik programlarının olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yakar, Odabaş ve Gündeğer (2016) ise üniversite öğrencilerinin üniversiteyi tercih etme kriterlerini araştırmış ve üniversitenin puan sıralamasındaki yeri, eğitim kalitesi, aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması önemli kriterler arasında yer almıştır. Anıl, Taymur ve Öztemür (2017) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde üniversitenin eğitim kalitesinin önemli bir tercih kriteri olduğu vurgulanmıştır. Alanyazında ortaya çıkan bu farklılıkların nedenleri araştırılmamış, üniversite tercih kriterleri çeşitli değişkenlere göre incelenmemiştir. Bu çalışmada, üniversite tercihlerini etkileyen faktörler okul türüne, ailenin gelir düzeyine, anne ve babalarının çalışıp çalışmaması durumuna göre ikili karşılaştırma yöntemiyle incelenmiştir.

Üniversite tercihi, öğrencinin eğitim ve iş hayatını önemli oranda etkilemektedir. Öğrencilerin üniversitelerden beklentilerinin karşılanması sonucunda memnuniyetlerinin artacağı ve bunun sonucunda da okula olan bağlılıklarının ve eğitime olan ilgilerinin artacağı düşünülmektedir (Goodenow ve Grady, 1992). Üniversitelerin öğrencilerinin beklentilerini karşılamaması ise okula olan bağlılığın azalmasına, okula karşı yabancılaşmaya ve dolayısıyla eğitime olan ilgilerinin azalmasına neden olacaktır (Fine, 1986). İlgili alanyazın incelendiğinde, üniversiteyi tercih etme kriterlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda, araştırmada, öğrencilerin üniversite tercihlerini

etkileyen kriterler dikkate alınarak ülkemizdeki durumun belirlenmesi ve ölçülmek istenen özelliğin algılanan büyüklüğü ile gerçek büyüklüğü arasındaki ilişkinin görülmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak Thurstone (1927) tarafından gerçekleştirilen ve ikili karşılaştırma adı verilen ölçekleme tekniği kullanılarak, 12. sınıf öğrencileri için hayatlarında önemli bir yere sahip olan üniversite tercihlerinde hangi faktörlerin daha önemli olduğu araştırılmış ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerden hangisi/hangileri daha önemlidir?
2. Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler okul türüne göre değişkenlik göstermekte midir?
3. Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler ailenin gelir düzeyine göre değişkenlik göstermekte midir?
4. Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler anne ve babalarının çalışıp çalışmaması durumuna göre değişkenlik göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma tekniklerinin kullanıldığı temel araştırma modelinde desenlenmiş (Karasar, 2002), 12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler ikili karşılaştırma yöntemlerinden yargı yaklaşımına dayalı yöntem ile ölçülmüştür.

İkili karşılaştırma, Thurstone (1927) tarafından geliştirilen bir ölçekleme tekniğidir ve seçeneklerin yanıtlayıcılara ikiye ikiye sunulacağı bütün durumlarda kullanılabilir. Bu yöntemde, tüm N gözlemcinin aynı yargıda birleşmesi yerine yargıların bir ortalama değer etrafında dağılması beklenir. İkili karşılaştırma yönteminde N gözlemciye, U_j ve U_k uyarıcılarından hangisinin S ölçekleme boyutundaki uyarıcılık değerinin daha büyük olduğu sorulur. Gözlemcilerden, her uyarıcı çifti için ikisinden birini seçmeleri istenir. Bu tercihlerden $S_j > S_k$ veya $S_j < S_k$ şeklinde eşitsizlikler elde edilmesi önemli bir durumdur. Gözlemcinin eşitlik veya ayırt edememe yargıları kabul edilmez (Turgut ve Baykul, 1992). İkili karşılaştırma yönteminde bu eşitsizliklerden yararlanılarak uyarıcılara ait ölçek değerleri elde edilmektedir. Bununla birlikte bir uyarıcı çifti için, bütün gözlemcilerin aynı yargıda birleşmeleri beklenmez. Bu nedenle yargılar arası farklardan yararlanılarak istatistiksel hesaplamalar yapılır. Bu hesaplamalar için karşılaştırmalı yargı kanununun uygulanmasında beş hal belirtilir (Guilford, 1954; Torgerson, 1958):

I. hal ölçeklemede, $S_j - S_k$ denkleminde ifade edilen yargı kanununun genel hâli, karşılaştırmadan elde edilen P_{jk} ve Z_{jk} değerleri ile doğrudan ölçekleme mümkün olmadığından, II. hal ölçeklemenin de çözümü bulunmadığından dolayı III. ve V. hal ölçekleme tercih edilmektedir. III ve V. hal ölçekleme, karşılaştırmalı yargı kanununun daha basit halidir. III ve V. hal denklemleri birbirinden farklıdır. Öyle ki, ölçekleme yapılırken V. hal denkleminde ayırt etme yargıları varyansları eşit kabul edilirken, III. hal denkleminde bu varyanslar birbirinden farklı olup ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Gerçekte varyanslar arası farklar büyük olmasına rağmen, varyansları eşit saymak ve V. hal yöntemiyle ölçekleme yapmak işlemlerde biraz daha rahatlık sağlamaktadır (Turgut ve Baykul, 1992).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin çeşitli illerinde 12. sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 417 (139'u kız; 278'i erkek) lise öğrencisi oluşturmaktadır. İlgili okulların seçiminde basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılırken; bu okullardaki 12. sınıf öğrencilerinin seçiminde ise amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme ilişkin veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmanın örneklemeine ilişkin frekans dağılımı

		Okul Türü						Toplam
		Temel Lise	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Lisesi	Sosyal Bilimler Lisesi	Fen Lisesi	
Cinsiyet	K	29	27	15	32	15	21	139
	E	45	101	57	49	13	13	278
Toplam		74	128	72	81	28	34	417
		Gelir Düzeyi (TL)						Toplam
		0-950	951-2000	2001-3500	3501-5000	5001-8000	8001 ve üstü	
Çalışan*		0	2	4	18	25	16	65
Çalışmayan**		39	114	114	59	11	15	352
Toplam		39	116	118	77	36	31	417

* Anneleri ve babaları çalışan öğrenciler

** Anne ve babalarından en az biri çalışmayan öğrenciler

Veri Toplama Aracı

12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin belirlenmesi için ilgili literatür taranmış ve ağırlıklı olarak Yakar vd., (2016) tarafından belirlenen kriterler dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda;

- A. Üniversitenin eğitim kalitesi
- B. Ailemin isteği
- C. Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları
- D. Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması
- E. Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri
- F. Üniversitenin saygınlığı
- G. Rehber uzmanının yönlendirmesi
- H. Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları

şeklinde sekiz faktör belirlenmiş ve bu sekiz faktör ile ikili karşılaştırma yöntemine uygun şekilde bir form hazırlanmıştır. Sekiz faktör birbirleriyle ikili olarak ilişkilendirilmiş ve toplam 28 ikili karşılaştırma yargısı oluşturulmuştur. Katılımcılardan, her bir ikiliden kendileri için önemli olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Hazırlanan form ile her katılımcıdan sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve elde edilen veriler Thurstone (1927)'in ikili karşılaştırma yargılarına dayalı ölçekleme yöntemlerinden V. hal denklemi ile ölçeklenmiştir. Öncelikle, her bir özelliğin frekansı tespit edilmiş ve ham puanlar matrisi (F) oluşturulmuştur. Ham puanlar

matrisinde, satırlardaki uyarıcıların sütunlardaki uyarıcılara tercih edilme frekansı gösterilmektedir. Ham puanlar matrisinin her bir hücresindeki değer, toplam kişi sayısına (N) bölünmüş ve oranlar matrisi (P) elde edilmiştir. Oranlar matrisindeki hücre değerlerine karşılık gelen standart değerler belirlenmiş ve birim normal sapmalar matrisi (Z) bulunmuştur. Matris sonunda her bir sütuna ait değerlerin toplamını gösteren bir satır oluşturulmuş, bu satırdaki her bir z hücre değerinin sütunlar boyunca ortalamaları alınmış ve ölçek değerleri (S_j) hesaplanmıştır. Bu değerler içerisinde bir ya da daha fazla negatif değer varsa başlangıcı (O noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olanına kaydırılarak ölçek değerleri (S_c) sıralanmıştır.

Katılımcıların, uygun şekilde karşılaştırma yapıp yapmadıklarını kontrol etmek amacıyla ölçek değerlerinin iç tutarlılığına bakılmıştır. Bu amaçla teorik birim normal sapmalar matrisi (Z'), teorik oranlar matrisi (P') ve hatalar matrisi oluşturulmuştur. İkili karşılaştırmaya dayalı ölçekleme yönteminden elde edilen ölçek değerlerine ait ortalama hata (OH) değerleri hesaplanmış ve katılımcı yargılarının güvenilirliği incelenmiştir. Ayrıca, ortalama hata dışında ölçek değerlerinin anlamlı olup olmadığının da kontrol edilmesi gerektiğinden ki-kare istatistiği hesaplanmıştır (Turgut ve Baykul, 1992). Hesaplanan ki-kare değeri, 21 serbestlik derecesinde ki-karenin tablo değeri olan 32.671 den büyük olduğu durumlarda öğrencilerin kararlarında tutarsız olduğu ve aynı zamanda kullanılan ölçekleme yönteminin kullanılan verilere uygun olmadığı söylenmektedir. Varsayımları test etmek ve bu tutarsızlıkların sebeplerini daha iyi analiz etmek amacıyla V. hal modeline uyum sağlamadığı tespit edilen veriler için Guilford (1954) tarafından tavsiye edilen III. hal modeline göre çözümlenmeler yapılmıştır.

III. hal denkleminde ölçek değerlerini hesaplamak amacıyla V. hal denkleminde elde edilen Z matrisi kullanılmış, varyans toplamları matrisi, varyans toplamlarının karekökleri matrisi ve S matrisi oluşturulmuştur. S matrisi elde edildikten sonra sütunlara ait değerlerin toplamından oluşan bir satır eklenmiş, bu satırdaki sütunların ayrı ayrı ortalamaları alınmış ve III. hal denklemi ile S_j değerleri hesaplanmıştır. Eğer bu değerler içerisinde bir ya da daha fazla negatif değer varsa en küçük değer sıfıra eşitlenmiş, başlangıç noktası sıfıra taşınmış ve tüm ölçek değerleri pozitif olacak şekilde ötelenmiştir. Bunun sonucunda her bir faktörün S_c değeri sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir. Bu hesaplamaların tümünde Excel programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde 12. sınıf öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen faktörlere dair bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda açıklanmıştır.

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler

Bu bölümde her bir öğrenciden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		365	285	292	287	287	347	269
B	52		104	165	91	130	219	109
C	132	313		285	179	169	314	225
D	125	252	132		159	123	247	146
E	130	326	238	258		213	300	211
F	130	287	248	294	204		296	201
G	70	198	103	170	117	121		114
H	148	308	192	271	206	216	303	

Ham puanlar matrisinin her bir hücresindeki değer toplam kişi sayısına (417) bölünmüş ve Tablo 3'te sunulan oranlar matrisi elde edilmiştir.

Tablo 3.

Üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Oranlar Matrisi (P)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		0.88	0.68	0.70	0.69	0.69	0.83	0.65
B	0.12		0.25	0.40	0.22	0.31	0.53	0.26
C	0.32	0.75		0.68	0.43	0.41	0.75	0.54
D	0.30	0.60	0.32		0.38	0.29	0.59	0.35
E	0.31	0.78	0.57	0.62		0.51	0.72	0.51
F	0.31	0.69	0.59	0.71	0.49		0.71	0.48
G	0.17	0.47	0.25	0.41	0.28	0.29		0.27
H	0.35	0.74	0.46	0.65	0.49	0.52	0.73	

Oranlar matrisindeki hücre değerlerine karşılık gelen standart değerleri belirlenmiş ve Tablo 4'te sunulan birim normal sapmalar matrisi (Z) elde edilmiştir.

Tablo 4.

Üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Birim Normal Sapmalar Matrisi (Z)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		1.152	0.477	0.525	0.491	0.491	0.963	0.372
B	-1.152		-0.676	-0.265	-0.778	-0.491	0.063	-0.639
C	-0.477	0.676		0.477	-0.178	-0.240	0.684	0.099
D	-0.525	0.265	-0.477		-0.302	-0.539	0.234	-0.385
E	-0.491	0.778	0.178	0.302		0.027	0.581	0.015
F	-0.491	0.491	0.240	0.539	-0.027		0.553	-0.045
G	-0.963	-0.063	-0.684	-0.234	-0.581	-0.553		-0.603
H	-0.372	0.639	-0.099	0.385	-0.015	0.045	0.603	
Toplam	-4.494	3.961	-1.042	1.730	-1.391	-1.259	3.680	-1.185
S_j	-0.559	0.492	-0.130	0.216	-0.174	-0.157	0.460	-0.148
S_c	0.000	1.051	0.429	0.775	0.385	0.401	1.019	0.411

Tablo 4'te S_j satırındaki ortalama z değerlerinin en küçüğü olan -0.559 değerine kaydırmak için her bir S_j değerine bu değer mutlak değeri olan 0.559 eklenmiştir. Böylece, her bir faktörün S_c değeri belirlenmiş ve bu değerler sıralanmıştır. Katılımcıların, uygun şekilde karşılaştırma yapıp yapmadıklarını kontrol etmek amacıyla ise ölçek değerlerinin iç tutarlılığına bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ortalama hata değeri hesaplanmış ve $OH=0.034<0.05$ olduğundan katılımcı yargılarının güvenilir olduğu görülmüştür. Ayrıca, ortalama hata dışında ölçek değerlerinin anlamlı olup

olmadığının da kontrol edilmesi gerektiğinden ki-kare istatistiği hesaplanmış ve 125.197 olarak bulunmuştur. Hesaplanan ki-kare değeri, 21 serbestlik derecesinde ki-karenin tablo değeri olan 32.671'den büyük olduğu için öğrencilerin kararlarında tutarsız olduğu ve aynı zamanda kullanılan ölçekleme yönteminin kullanılan verilere uygun olmadığı belirlenmiştir. Varsayımları test etmek ve bu tutarsızlıkların sebeplerini daha iyi analiz etmek amacıyla III. hal modeline göre çözümlemeye geçilmiştir. V. hal denkleminde elde edilen Z matrisi kullanılarak ayırt etme yargılarının standart sapmaları ve varyans değerleri hesaplanmış ve Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Gözlemci varyanslarının kestirilmesi, KC sabiti, ayırt etme yargılarının standart sapmaları ve varyansları

	A	B	C	D	E	F	G	H
$K\sum z_j^2$	27.019	24.905	11.841	9.264	10.466	9.107	19.676	8.563
$(\sum z_j)^2$	19.988	15.506	1.085	2.994	1.935	1.586	13.542	1.405
KV_j	2.652	3.066	3.280	2.504	2.921	2.742	2.477	2.675
$1/KV_j$	0.377	0.326	0.305	0.399	0.342	0.365	0.404	0.374
$\sum 1/KV_j$	2.892							
KC	5.532							
σ	1.086	0.805	0.687	1.209	0.894	1.017	1.234	1.068
σ_j^2	1.180	0.647	0.472	1.463	0.799	1.035	1.522	1.140

Tablo 5'teki verilerden yararlanılarak varyans toplamları matrisi; varyans toplamları matrisinden yararlanılarak varyans toplamlarının karekökleri matrisi oluşturulmuştur. Varyans toplamlarının karekökleri matrisinden yararlanılarak da S matrisi oluşturulmuş ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

S Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		1.557	0.614	0.854	0.691	0.731	1.582	0.567
B	-1.557		-0.715	-0.384	-0.936	-0.637	0.093	-0.854
C	-0.614	0.715		0.664	-0.201	-0.294	0.966	0.126
D	-0.854	0.384	-0.664		-0.454	-0.852	0.403	-0.621
E	-0.691	0.936	0.201	0.454		0.037	0.885	0.021
F	-0.731	0.637	0.294	0.852	-0.037		0.884	-0.067
G	-1.582	-0.093	-0.966	-0.403	-0.885	-0.884		-0.983
H	-0.567	0.854	-0.126	0.621	-0.021	0.067	0.983	
Toplam	-6.595	4.991	-1.362	2.657	-1.844	-1.833	5.797	-1.811
S_j	-0.824	0.624	-0.170	0.332	-0.230	-0.229	0.725	-0.226
S_c	0.000	1.448	0.654	1.156	0.594	0.595	1.549	0.598

S matrisi elde edildikten sonra her bir sütuna ait değerlerin toplamını gösteren bir satır oluşturulmuş ve bu satırdaki her bir sütunun ortalamaları alınarak III. hal denklemine göre S_j değerleri hesaplanmıştır. Ölçek değerlerinde negatif değerler olduğu için en küçük değer sifira eşitlenmiş ve başlangıç noktası sifira taşınarak tüm ölçek değerleri pozitif olacak şekilde ötelenmiş ve S_c değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerler Tablo 7'de açık şekilde sunulmuştur.

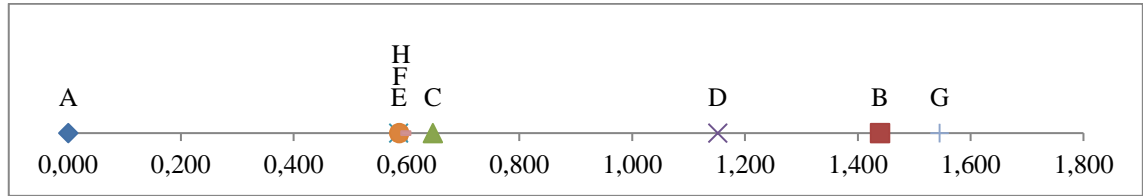
Tablo 7.

Öğrencilerin üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.594
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.595
4	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.598
5	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.654
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.156
7	B	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.448
8	G	Ailemin isteği	1.549

χ^2 : 126.785

Tablo 7'ye göre, tüm öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriterin “Üniversitenin eğitim kalitesi” olduğu görülmektedir. Onu “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriteri takip etmektedir. “Rehber uzmanının yönlendirmesi” ve “Ailemin isteği” kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında son sıralarda yer almaktadır. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 1’de sayı doğrusu ile gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin okul türüne göre incelenmesi

Bu bölümde öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler okul türüne göre incelenmiştir.

Temel Lise öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Temel Lise öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		68	48	58	58	50	67	44
B	6		12	36	8	8	32	13
C	26	62		63	32	27	60	42
D	16	38	11		22	23	36	14
E	16	66	42	52		34	51	37
F	24	66	47	51	40		55	37
G	7	42	14	38	23	19		15
H	30	61	32	60	37	37	59	

V. hal denklemi ile hesaplanan ki-kare değeri 44.314 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak elde edilen analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

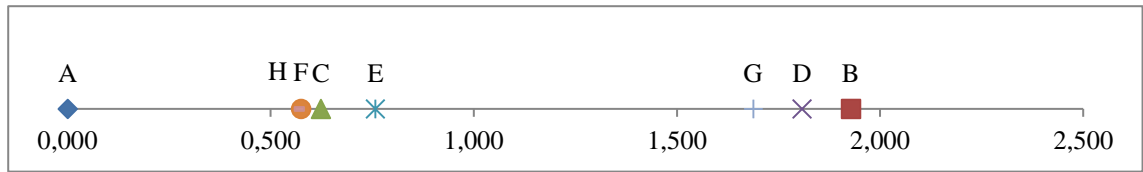
Tablo 9.

Temel Lise öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.559
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.574
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.623
5	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.758
6	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.688
7	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.808
8	B	Ailemin isteği	1.928

$\chi^2 : 44.314$

Tablo 9'a göre, Temel Lise öğrencileri için üniversite tercihi etkileyen en önemli kriterin "Üniversitenin eğitim kalitesi" olduğu görülmektedir. Onu "Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları" kriteri takip etmektedir. "Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması" ve "ailemin isteği" kriterleri ise üniversite tercihi etkileyen kriterler arasında son sıralarda yer almaktadır. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 2'de sayı doğrusunda gösterilmiştir.

Şekil 2. Temel Lise öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercihi etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		92	94	78	86	84	94	78
B	36		48	58	44	56	76	44
C	34	80		66	56	66	86	62
D	50	70	62		66	44	80	62
E	42	84	72	62		64	82	58
F	44	72	62	84	64		72	46
G	34	52	42	48	46	56		42
H	50	84	66	66	70	82	86	

V. hal denklemi ile hesaplanan ki-kare değeri 62.219 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak elde edilen analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.

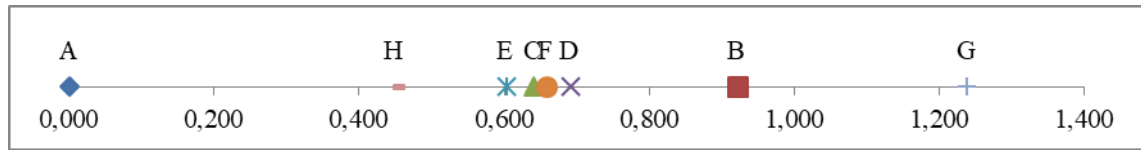
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.449
3	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.603
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.640
5	F	Üniversitenin saygınlığı	0.658
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	0.691
7	B	Ailemin isteği	0.921
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.238

$\chi^2 : 62.219$

Tablo 11'e göre, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriter "Üniversitenin eğitim kalitesi" iken; onu "Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları" kriteri takip etmektedir. "Ailemin isteği" ve Rehber uzmanının yönlendirmesi" kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen en önemsiz iki kriter olmuştur.

Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 3'te sayı doğrusu ile gösterilmiştir.

Şekil 3. *Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi*

Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12.

Üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		69	45	42	48	45	57	48
B	3		18	24	24	30	48	24
C	27	54		42	36	24	54	51
D	30	48	30		30	21	48	36
E	24	48	36	42		48	57	33
F	27	42	48	51	24		60	42
G	57	24	18	24	15	12		15
H	24	48	21	36	39	30	57	

V. hal denklemi ile hesaplanan ki-kare değeri 206.798 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak elde edilen analiz sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

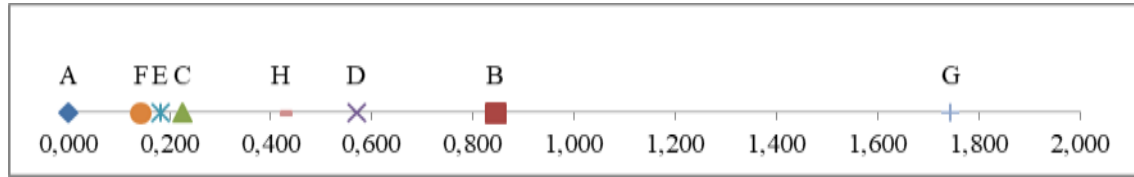
Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	F	Üniversitenin saygınlığı	0.143
3	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.183
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.226
5	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.420
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	0.569
7	B	Ailemin isteği	0.844
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.745

χ^2 : 206.798

Tablo 13'e göre, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriterin "Üniversitenin eğitim kalitesi" olduğu görülmektedir. Onu "Üniversitenin saygınlığı" kriteri takip etmektedir. "Ailemin isteği" ve "Rehber uzmanının yönlendirmesi" kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında son sıralarda yer almaktadır.

Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 4'teki sayı doğrusunda gösterilmiştir.

Şekil 4. *Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi*

Anadolu Lisesi öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14.

Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		76	53	65	56	62	75	51
B	5		16	24	10	24	33	14
C	28	65		66	28	32	61	38
D	16	57	15		28	22	47	20
E	25	71	53	53		36	57	44
F	19	57	49	59	45		55	39
G	6	48	20	34	24	26		30
H	30	67	43	61	37	42	51	

V. hal denklemi ile hesaplanan ki-kare değeri 60.284 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak elde edilen analiz sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15.

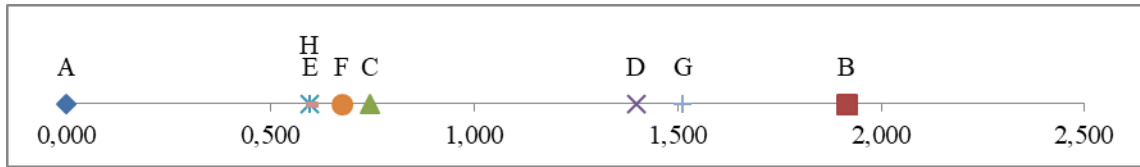
Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.606
3	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.611
4	F	Üniversitenin saygınlığı	0.693
5	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.758
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.401
7	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.520
8	B	Ailemin isteği	1.950

$\chi^2 : 60.284$

Tablo 15'e göre, Anadolu Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriter "Üniversitenin eğitim kalitesi" olarak görülmüştür. "Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları" kriteri ise diğer bir önemli kriter olarak bulunmuştur. "Rehber uzmanının yönlendirmesi" ve "Ailemin isteği" kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen en önemsiz kriterler olarak görülmüştür.

Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 5'te sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 5. Anadolu Lisesi öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16.

Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		27	21	25	24	21	23	22
B	1		2	12	2	3	13	6
C	7	26		24	15	11	21	18
D	3	16	4		2	5	12	4
E	4	26	13	26		11	23	12
F	7	25	17	23	17		22	17
G	5	15	7	16	5	6		8
H	6	22	10	24	16	11	20	

V. hal denklemi kullanılarak yapılan analiz işlemleri sonucunda ki-kare değeri 22.019 olarak bulunmuştur. Bu değer, 21 serbestlik derecesinde ki-karenin tablo değeri olan 32.671 den küçük olduğu için öğrencilerin kararlarında tutarlı olduğu ve kullanılan V. hal ölçekleme yönteminin verilere uygun olduğu söylenir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17.

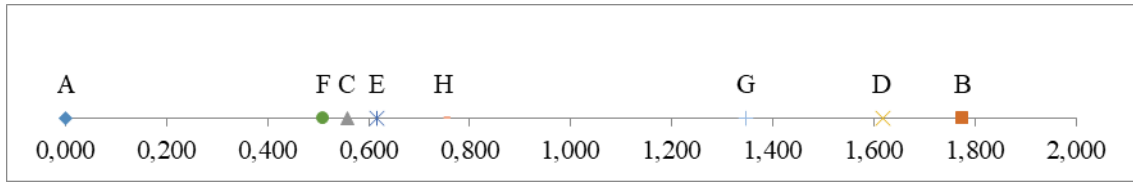
Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	F	Üniversitenin saygınlığı	0.510
3	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.557
4	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.616
5	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.750
6	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.347
7	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.617
8	B	Ailemin isteği	1.776

$\chi^2 : 22.019$

Tablo 17'ye göre, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri için de üniversite tercihini etkileyen en önemli iki kriter “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin saygınlığı” olmuştur. “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” ve “Ailemin isteği” kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında son iki sırada yer almıştır.

Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 6'daki sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 6. Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Fen Lisesi öğrencilerinden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18.

Üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		33	24	24	15	25	31	26
B	1		8	11	3	9	17	8
C	10	26		24	12	9	32	14
D	10	23	10		11	8	24	10
E	19	31	22	23		20	30	27
F	9	25	25	26	14		32	20
G	3	17	2	10	4	2		4
H	8	26	20	24	7	14	30	

V. hal denklemi kullanılarak yapılan analiz işlemleri sonucunda ki-kare değeri 32.459 olarak bulunmuş olup bu değer ki-karenin tablo değeri olan 32.671 den küçük olduğu için ölçekleme yönteminin uygun olduğu görülmüştür. V. hal denklemi kullanılarak elde edilen analiz sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19.

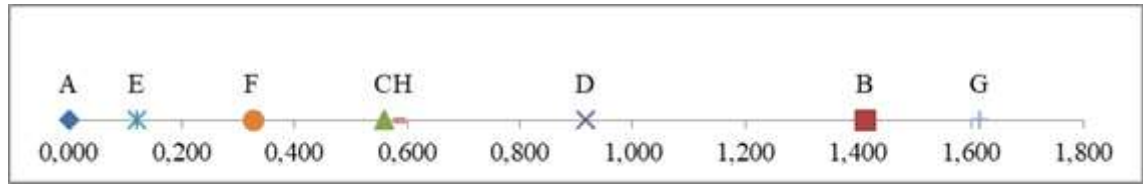
Fen Lisesi öğrencileri için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.120
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.326
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.559
5	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.577
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	0.916
7	B	Ailemin isteği	1.412
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.615

$\chi^2 : 32.459$

Tablo 19'a göre, Fen Lisesi öğrencileri için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriterin "Üniversitenin eğitim kalitesi" olduğu görülmektedir. Onu "Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri" kriteri takip etmektedir. "Ailemin isteği" ve "Rehber uzmanının yönlendirmesi" kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında son sıralarda yer almaktadır.

Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 7'deki sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 7. Fen Lisesi öğrencileri için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin okul türüne göre dağılımı Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20.

Okul türüne göre üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

	En Önemli İki Kriter		En Önemsiz İki Kriter	
	1	2	7	8
Tüm Öğrenciler	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	Rehber uzmanının yönlendirmesi	Ailemin isteği
Temel Lise	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	Ailemin isteği
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin saygınlığı	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
Anadolu Lisesi	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Rehber uzmanının yönlendirmesi	Ailemin isteği
Sosyal Bilimler Lisesi	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin saygınlığı	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	Ailemin isteği
Fen Lisesi	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi

Tablo 20'deki sonuçlara göre, tüm öğrenciler için “Üniversitenin eğitim kalitesi” en önemli kriter olurken; “Ailemin isteği” kriteri en önemsiz kriter olmuştur. Okul türlerine göre incelendiğinde ise en önemli kriter yine “Üniversitenin eğitim kalitesi” olurken en önemsiz kriterler “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” şeklinde değişkenlik göstermiştir.

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin ailenin gelir düzeyine göre incelenmesi

Bu bölümde ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin üniversiteyi tercih etme kriterleri incelenmiştir.

Aile gelir düzeyi 0-950 TL arasında olan öğrencilerden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21.

Aile gelir düzeyi 0-950 TL arasında olan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		33	23	24	29	32	32	25
B	6		2	11	13	7	19	15
C	16	37		25	15	12	20	25
D	15	28	14		15	10	22	14
E	10	26	24	24		26	22	22
F	7	32	27	29	13		26	19
G	7	20	19	17	17	13		22
H	14	24	14	25	17	20	17	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 65.596 olarak bulunmuş ve bu değer 21 serbestlik derecesinde ki-karenin tablo değeri olan 32.671 den büyük olduğu için öğrencilerin kararlarında tutarsız olduğu ve aynı zamanda kullanılan ölçekleme yönteminin kullanılan verilere uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiş ve elde edilen analiz sonuçları Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22.

Aile gelir düzeyi 0-950 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

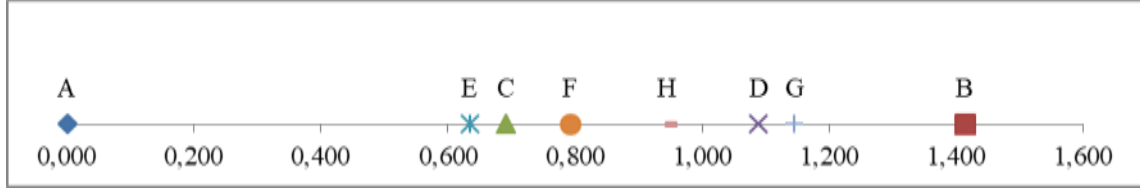
Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.634
3	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.691
4	F	Üniversitenin saygınlığı	0.792
5	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.944
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.088
7	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.145
8	B	Ailemin isteği	1.414

χ^2 : 65.596

Tablo 22’ye göre, aile gelir düzeyi 0-950 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli kriterlerin “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve

“Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” olduğu görülmektedir. “Rehber uzmanının yönlendirmesi” ve “Ailemin isteği” kriterleri ise üniversite tercihini etkileyen en önemsiz iki kriter olmuştur. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 8’deki sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 8. Aile gelir düzeyi 0-950 TL arasında olan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Aile gelir düzeyi 951-2000 TL arasında olan öğrencilerden sekiz faktörü ikili olarak karşılaştırmaları istenmiş ve her faktöre ait frekans değerlerini gösteren ham puanlar matrisi Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23.

Aile gelir düzeyi 951-2000 TL arasında olan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		95	89	76	70	73	91	77
B	21		44	45	30	43	65	35
C	27	72		56	46	55	76	50
D	40	71	60		54	42	73	54
E	46	86	70	62		61	81	56
F	43	73	61	74	55		67	53
G	25	51	40	43	35	49		43
H	39	81	66	62	60	63	73	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 37.711 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24.

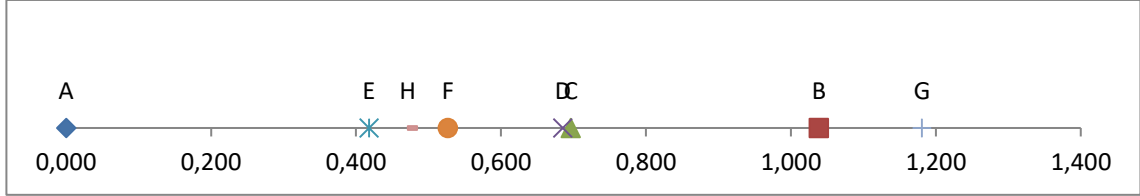
Aile gelir düzeyi 951-2000 TL olan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.418
3	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.471
4	F	Üniversitenin saygınlığı	0.527
5	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	0.685
6	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.696
7	B	Ailemin isteği	1.038
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.181

$\chi^2 : 37.711$

Tablo 24’e göre, aile gelir düzeyi 951-2000 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli iki kriter “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve

“Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” iken; en önemsiz iki kriter “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” şeklinde olmuştur. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 9’da sayı doğrusu ile gösterilmiştir.

Şekil 9. Aile gelir düzeyi 951-2000 TL arasında olan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Aile gelir düzeyi 2001-3500 TL arasında olan öğrencilerin sekiz faktöre ilişkin frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25.

Aile gelir düzeyi 2001-3500 TL arasında olan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		102	80	75	97	83	96	77
B	16		39	45	35	47	61	31
C	38	79		85	51	50	92	70
D	43	73	33		47	36	66	50
E	21	83	67	71		67	80	63
F	35	71	68	82	51		82	62
G	22	57	26	52	38	36		25
H	41	87	48	68	55	56	93	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 75.028 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26.

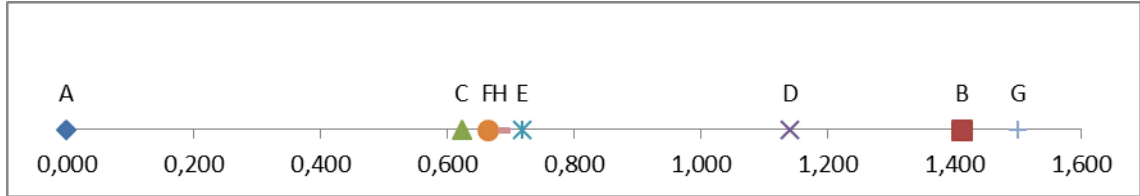
Aile gelir düzeyi 2001-3500 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.623
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.663
4	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.682
5	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.718
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.141
7	B	Ailemin isteği	1.411
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.499

$\chi^2 : 75.028$

Tablo 26’ya göre, aile gelir düzeyi 2001-3500 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli iki kriter “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve

“Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları” iken; en önemsiz iki kriter “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” şeklinde olmuştur. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 10’da sayı doğrusunda verilmiştir.

Şekil 10. Aile gelir düzeyi 2001-3500 TL arasında olan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Aile gelir düzeyi 3501-5000 TL arasında olan öğrencilerin sekiz faktöre ilişkin frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27.

Aile gelir düzeyi 3501-5000 TL olan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		75	56	67	43	56	66	55
B	2		8	32	9	17	37	18
C	21	69		62	26	27	68	42
D	10	45	15		19	18	44	17
E	34	68	51	58		32	59	45
F	21	60	50	59	45		65	43
G	11	40	9	33	18	12		18
H	22	59	35	60	32	34	59	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 49.037 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28.

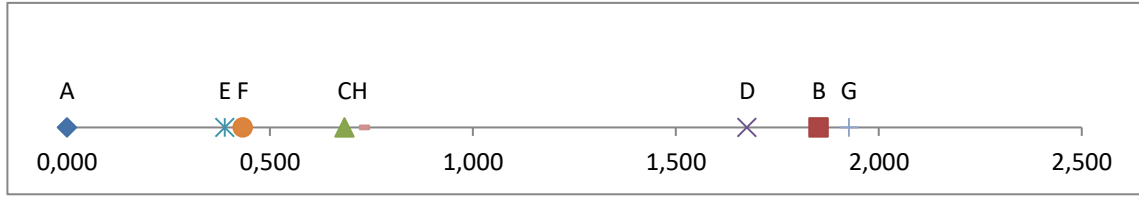
Aile gelir düzeyi 3501-5000 TL olan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.389
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.433
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.683
5	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.721
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.675
7	B	Ailemin isteği	1.852
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.927

$\chi^2 : 49.037$

Tablo 28’e göre, aile gelir düzeyi 3501-5000 TL arasında olan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” en önemli iki kriter olmuştur. “Ailemin isteği”

ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” kriterleri ise en önemiz iki kriter olarak ortaya çıkmıştır. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 11’de sayı doğrusunda sunulmuştur.

Şekil 11. Aile gelir düzeyi 3501-5000 TL arasında olan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Aile gelir düzeyi 5001 TL ve üstü olan öğrencilerin sekiz faktöre ilişkin frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29.

Aile gelir düzeyi 5001-8000 TL olan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		60	37	50	48	43	62	35
B	7		11	32	4	16	37	10
C	30	56		57	41	25	58	38
D	17	35	10		24	17	42	11
E	19	63	26	43		27	58	25
F	24	51	42	50	40		56	24
G	5	30	9	25	9	11		6
H	32	57	29	56	42	43	61	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 47.520 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30.

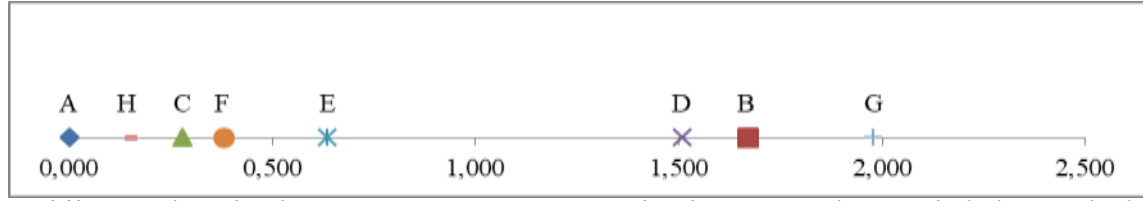
Aile gelir düzeyi 5001 TL ve üstü olan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.331
3	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.537
4	F	Üniversitenin saygınlığı	0.687
5	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	1.041
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.619
7	B	Ailemin isteği	2.032
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	2.207

$\chi^2 : 47.520$

Tablo 30’a göre, aile gelir düzeyi 5001 TL ve üstü olan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli iki kriter “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları” kriteri olmuştur. En önemsiz iki kriter ise “Ailemin isteği”

ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” kriterleri olmuştur. Belirlenen yeni ölçek değerleri Şekil 12’de sayı doğrusunda gösterilmiştir.

Şekil 12. Aile gelir düzeyi 5001-8000 TL arasında olan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin aile gelir düzeyine göre dağılımı Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31.

Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin üniversite tercih kriterleri

	En Önemli İki Kriter		En Önemsiz İki Kriter	
	1	2	7	8
0-950 TL	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	Rehber uzmanının yönlendirmesi	Ailemin isteği
951-2000 TL	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
2001-3500 TL	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
3501-5000 TL	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin saygınlığı	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
5001-8000 TL	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Üniversitenin eğitim kalitesi	Rehber uzmanının yönlendirmesi	Ailemin isteği
8001 TL ve üstü	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Rehber uzmanının yönlendirmesi	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması

Tablo 31’e göre, her gelir düzeyinde, öğrenciler “Üniversitenin eğitimi kalitesi” kriterini önemli bir kriter olarak görmüştür. 2000 TL altı gelire sahip olan ailelerin çocukları üniversite tercihlerini yaparken “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriterini önemli bir kriter olarak düşünürken, gelir seviyesinin artması ile bu düşünce yerini “Üniversitenin saygınlığı”, “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları”, “Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları” kriterlerine bırakmıştır. Bütün öğrenciler için “Rehber uzmanının yönlendirmesi” kriteri ise en önemsiz iki kriterden biri olmuştur. 8000 TL ve altı gelire sahip olan ailelerin çocukları için bu kriterin yanı sıra “Ailemin isteği” kriteri diğer önemsiz bir kriter olurken, 8001 ve üstü gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları ise “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” kriterini önemsiz bir diğer kriter olarak belirlemiştir.

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre incelenmesi

Bu bölümde, öğrencilerin anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre üniversiteyi tercih etme kriterleri incelenmiştir.

Anne ve babası çalışan öğrencilerden sekiz faktörü ikişerli olarak karşılaştırmaları istenmiş ve frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32.

Anne ve babaları çalışan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		60	37	53	46	45	63	35
B	5		10	33	5	10	38	10
C	28	55		58	32	22	58	27
D	12	32	7		21	14	45	14
E	19	60	33	44		21	52	29
F	20	55	43	51	44		52	32
G	2	27	7	20	13	13		5
H	30	55	38	51	36	33	60	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 44.996 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 33’te sunulmuştur.

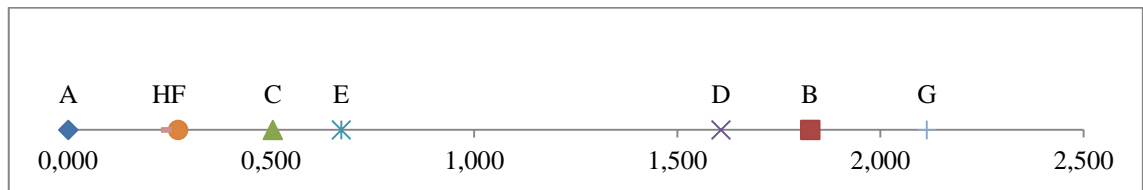
Tablo 33.

Anne ve babaları çalışan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.231
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.271
4	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.504
5	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.672
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.607
7	B	Ailemin isteği	1.827
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	2.114

$\chi^2 : 44.996$

Tablo 33’e göre, anne ve babaları çalışan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen kriterler arasında “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkanları” en önemli iki kriter olmuştur. En önemsiz iki kriter ise “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” şeklinde belirlenmiştir. Ölçek değerleri Şekil 14’deki sayı doğrusu üzerinde gösterilmiştir

Şekil 14. Anne ve babaları çalışan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerindeki gösterimi

Anne ve babasından en az biri çalışmayan öğrencilerin sekiz faktöre ilişkin frekansları gösteren ham puanlar matrisi Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34.

Anne ve babaları çalışan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlere ilişkin Ham Puanlar Matrisi (F)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A		305	248	239	241	242	284	234
B	47		94	132	86	120	181	99
C	104	258		227	147	147	256	198
D	113	220	125		138	109	202	132
E	111	266	205	214		192	248	182
F	110	232	205	243	160		244	169
G	68	171	96	150	104	108		109
H	118	253	154	220	170	183	243	

V. hal denklemi ile yapılan çözümlemede ki-kare değeri 117.325 olarak bulunmuş ve III. hal denklemi kullanılarak analiz işlemlerine devam edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 35’te sunulmuştur.

Tablo 35.

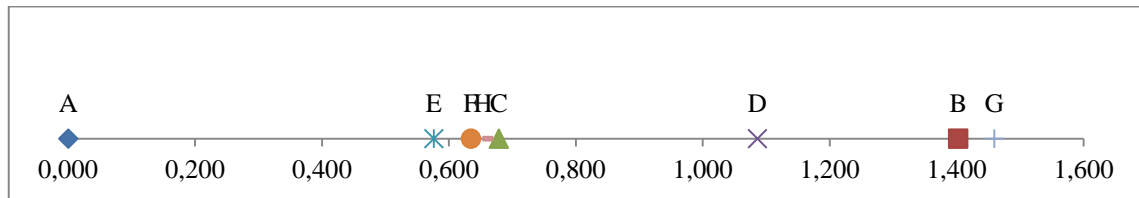
Anne ve babasından en az biri çalışmayan öğrenciler için üniversite tercih kriterleri ve ölçek değerleri

Sıra	No	Üniversite Tercih Kriterleri	Ölçek Değerleri
1	A	Üniversitenin eğitim kalitesi	0.000
2	E	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	0.248
3	F	Üniversitenin saygınlığı	0.278
4	H	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	0.403
5	C	Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları	0.471
6	D	Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması	1.688
7	B	Ailemin isteği	1.832
8	G	Rehber uzmanının yönlendirmesi	1.872

$\chi^2 : 117.325$

Tablo 35’e göre, anne ve babasından en az biri çalışmayan öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen en önemli iki kriter “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” iken; “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” en önemsiz iki kriter olmuştur.

Belirlenen ölçek değerleri Şekil 15’deki sayı doğrusu ile gösterilmiştir.

Şekil 15. *Anne ve babasından en az biri çalışmayan öğrenciler için belirlenen ölçek değerlerinin sayı doğrusu üzerinde gösterimi*

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörlerin anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre dağılımı Tablo 36’da sunulmuştur.

Tablo 36.

Anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre öğrencilerin üniversite tercih kriterleri

	En Önemli İki Kriter		En Önemsiz İki Kriter	
	1	2	7	8
Çalışan*	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi
Çalışmayan**	Üniversitenin eğitim kalitesi	Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri	Ailemin isteği	Rehber uzmanının yönlendirmesi

* Anneleri ve babaları çalışan öğrenciler

** Anne ve babalarından en az biri çalışmayan öğrenciler

Tablo 36 incelendiğinde, her iki gruptaki öğrencilerin ilk tercihi “Üniversitenin eğitimi kalitesi” yönünde olmuştur. Ancak, anne ve babası çalışan öğrencilerin üniversite tercihinde “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları” kriterini de oldukça önemsendiği görülmektedir. Çalışmayan anne veya babaya sahip öğrenciler ise üniversite tercih kriterleri arasından “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriterinin daha önemli bir kriter olduğunu düşünmüşlerdir. Her iki grup için de “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” kriteri en önemsiz iki kriter olarak görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 12. sınıfta öğrenim gören toplam 417 öğrenciye yapılan uygulama sonucunda tüm öğrenciler için en önemli iki kriterin “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” olduğu görülmüştür. Anıl vd. (2017) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde öğrencilerin benzer şekilde “Üniversitenin eğitim kalitesi” kriterine yoğunlaştığı görülmüştür. Yakar vd. (2016) tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş ve “Üniversitenin eğitim kalitesi” ile “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” en önemli iki kriter arasında yer almıştır. Ayrıca, toplumların gelişimine ve bireylerin bu toplumda yer edinmelerine katkı sağlayan üniversitelerin seçiminde, o üniversitenin puanına, akademik saygınlığına, eğitiminin kalitesi, coğrafi konumuna, kendisinin ve bulunduğu şehrin sosyal ve fiziksel imkânlarına, arkadaş, aile veya öğretmenlerinin tavsiyelerine göre şekillendiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Akar, 2012; Briggs ve Wilson, 2007; Moogan ve Baron, 2003; Mourad, 2011; Soutar ve Turner, 2002). Birleşik Krallık’ta çeşitli üniversitelerde 1000 1. sınıf öğrencisiyle yapılan çalışmada ise “Üniversitenin saygınlığı” kriterinin üniversite seçimini etkileyen en önemli kriterlerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (akt. Yakar vd., 2016). Bu sebeple, üniversiteler eğitim öğretim sürecine katkı sağlayacak uygulamalara yer vermeli ve eğitim kalitesini artırma çabası içerisinde bulunmalıdır. Üniversite öğrencileri için “Ailemin isteği” ve “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” kriterlerinin de diğer önemli kriterlerden olduğu vurgulanmıştır (Yakar vd., 2016). Oysaki bu çalışmada, “Rehber uzmanının yönlendirmesi” ve “Ailemin isteği” kriterleri 12. sınıf öğrencileri için en önemsiz iki kriter olarak belirlenmiştir. Bu sebeple, rehber öğretmenlerin öğrenciler üzerinde daha etkili hale gelebilmesi için öğrencileri doğru yönlendirebilecek ve kendilerini daha rahat dinletebilecek hizmet içi eğitimlere yer verilebilir. Bu dönemde öğrencilerin ailesine karşı çatışma yaşadıkları ve onların isteklerine karşı geldikleri bilinmektedir (Karaca, 2018). Bu sebeple “Ailemin isteği” kriterinin ikinci planda kaldığı ve en önemsiz kriterlerden olduğu düşünülmektedir. Yakar vd. (2016) çalışmasında ise en önemsiz kriterler “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi”

şeklinde tespit edilmiştir. 12. sınıf öğrencileri için önemsiz olan “Ailemin isteği” kriterinin üniversite öğrencileri için önemli olduğu; 12. Sınıf öğrencileri için önemli olan “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları” kriterinin ise üniversite öğrencileri için önemli olmadığı görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklılık, henüz üniversite ortamını görmeyen 12. sınıf öğrencilerinin zihinlerinde üniversiteyi sosyalleşme ve eğlence yeri olarak canlandırmasından, kampüsü çimenlerine uzanıp sohbet edecekleri, müzik dinleyecekleri ve kutlama yapacakları bir yer olarak görmelerinden kaynaklanabilir (Mengi, 2018). Bu hayaller ile üniversite öğrenimine başlayan öğrenciler, hayatın gerçekleri karşısında daha mantıklı kararlar alınması gerektiğini, hayallerin gerçeklerden farklı olabileceğini, söz gelimi, kampüs çimenleri yerine binalar arasına sıkışmış bir üniversite ile karşılaşılabilceğini, asıl ve önemli olanın üniversitede verilen eğitimin olduğunu görebilir (Ünal, 2016). Ayrıca, üniversite öğrencileri için ailelerin çocuklarına yol göstereceğine inanılması ve tecrübelerinden yararlanılması, daha mantıklı gelmiş olabilir.

Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler okul türüne göre incelendiğinde tüm okul türleri için “Üniversitenin eğitim kalitesi” kriterinin yine en önemli kriter olduğu görülmüştür. İkinci en önemli kriter ise okul türlerine göre değişkenlik göstermiş ve Temel Lise, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkanları” kriterine; Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin “Üniversitenin saygınlığı” kriterine; Fen Lisesi öğrencilerinin ise “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriterine yoğunlaştığı görülmüştür. Eğitim seviyesi ve taban puanı en yüksek okul türü olan Fen Lisesinin üniversiteye giriş sınavlarında diğer okul türlerine göre daha başarılı olması (Gültekin, 2017) beraberinde üniversitenin “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriterini önemli hale getirmiş olabilir. Diğer taraftan, okul türlerine göre en önemsiz kriterler incelendiğinde “Ailemin isteği”, “Rehber uzmanının yönlendirmesi” ve “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” kriterlerinin öne çıktığı görülmüştür. 12. sınıf öğrencilerinin ergenlik döneminde yer alması ve içinde bulunduğu ortama sürekli karşı çıkma isteğinde bulunması, öğrencilerin çevresi ile ilişkilerinde sorunlar ve çatışmalar yaşamasına ve onların fikirlerine karşı çıkmasına neden olabilir (Eşlik, 2013). Bu çalışmada elde edilen sonuçlara kıyasla, farklı okul türleri için de benzer çalışmalar yapılabilir ve bu çalışmadaki sonuçlar ile karşılaştırılabilir.

Ailenin gelir düzeyine göre inceleme yapıldığında, her gelir düzeyinde, öğrenciler “Üniversitenin eğitim kalitesi” kriterini önemli bir kriter olarak görmüştür. 2000 TL altı gelire sahip olan ailelerin çocukları üniversite tercihlerini yaparken “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriterinin önemli olduğunu düşünürken, gelir seviyesinin artması ile bu düşünce yerini “Üniversitenin saygınlığı”, “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları”, “Üniversite şehrinin sosyal ve fiziksel olanakları” kriterlerine bırakmıştır. Diğer taraftan tüm öğrenciler için “Rehber uzmanının yönlendirmesi”, kriteri ise en önemsiz iki kriterden biri olmuştur. 8000 TL altı gelire sahip olan ailelerin çocukları için bu kriterin yanı sıra “Ailemin isteği” kriteri diğer önemsiz bir kriter olurken, 8001 ve üstü gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları ise “Üniversitenin aile veya arkadaş çevresi ile aynı veya yakın ilde olması” kriterini önemsiz bir diğer kriter olarak belirlemiştir. Uyguç (2003) tarafından yapılan çalışmada da, gelir düzeyi yüksek öğrencilerin heyecanlı, rahat, bağımsız, mutluluk ve zevk dolu bir yaşama önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin kendi yaşam kalitelerine ve sosyal faaliyetlerine daha çok önemi verdiğini, öğrenci açısından ailenin ve yakın çevrenin kaliteli, rahat ve bağımsız bir yaşamı olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Öğrenciler için üniversite tercihini etkileyen faktörler, anne ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre incelendiğinde, anne ve babası çalışan öğrenciler ile anne ve babasından en az biri çalışmayan öğrencilerin ilk tercihi “Üniversitenin eğitimi kalitesi” yönünde olmuştur. Ancak, anne ve babası çalışan öğrencilerin üniversite tercihinde “Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkanları” kriteri oldukça önemli görülürken; çalışmayan anne veya babaya sahip öğrenciler için “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” kriteri daha önemli bir kriter olmuştur. Her iki grup için de “Ailemin isteği” ve “Rehber uzmanının yönlendirmesi” kriteri en önemsiz iki kriter olarak görülmüştür. Anne ve babası çalışan öğrencilerin daha sosyal ve fiziksel imkânları yüksek bir üniversiteyi tercih etmesi, anne ve babaların daha sosyal ve aktif olmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca, ailenin eğitim düzeyi de ortaya çıkan bu farklılığın bir nedeni olabilir. Sarıkaya ve Khorshid (2009) tarafından yapılan çalışmada, ailenin eğitim düzeyi ile mesleğinin, öğrencilerin meslek seçimini ve beraberinde de üniversite seçimini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Veli görüşleri alınarak başka bir çalışmada bu farklılık ayrıntılı bir şekilde araştırılabilir. Ailenin eğitim seviyesi incelenerek öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Anıl, D., Taymur, M. Ö. ve Öztemür, B. (2017). 12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerin ikili karşılaştırma yöntemiyle ölçeklenmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 75-85.
- Akar, C. (2012). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: İktisadi ve idari bilimler öğrencileri üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1), 97-120.
- Briggs, S. and Wilson, A. (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1), 57-72
- Cerit, Y., Yıldız, K ve Akgün, N. (2007). Üniversite seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı, 35(173), 314-330.
- Çiftçi, G. E., Bülbül, S. F., Muluk, N. B., Duyan, G. Ç., ve Yılmaz, A. (2011). Sağlık bilimleri fakültesini tercih eden öğrencilerin, üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörler (Kırıkkale Üniversitesi örneği). *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 22(3), 151-160.
- Erdoğan, İ. (2006). *Çağdaş eğitim sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eşlik, M. (8 Ocak 2013). Ergenlik dönemi psikolojisi. *Bizim Elbistan*, <<http://www.bizimelbistan.com/yazar.asp?yaziID=15152>> (2018, Nisan 23).
- Fine, M. (1986). Why urban adolescents drop into and out of public school. *Teachers College Record*, 87(3), 393-409
- Goodenow, C., and Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friend's values to academic motivation among urban adolescent students. *Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.
- Guilford, J. P. (1954). *Psychometrics methods*. New York, NY, US: McGraw-Hill Book Co.
- Gültekin, S. (5 Temmuz 2017). Okul türlerinin değerlendirmesi. *Vatan*, <<http://www.gazetevatan.com/sadik-gultekin-1081954-yazar-yazisi-okul-turlerinin-degerlendirmesi/>> (2018, Nisan 23)

- Joseph, M. and Joseph, B. (2000). Indonesian students' perceptions of choice criteria in the selection of a tertiary institution: Strategic implications. *International Journal of Educational Management*, 14(1), 40-44.
- Karaca, D. T. (2018). Ergenlik dönemi ve ergenle iletişim. <<http://www.cocukpsikiyatrisiizmir.com/tr/icerik/54/ergenlik-donemi-ve-ergenle-iletisim>> (2018, Nisan 23).
- Kuzgun Y. (2000). *Meslek danışmanlığı: Kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2014). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. 6. Basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lin, L. (1997). What are the student education and educational related needs?. *Marketing and Research Today*, 25(3), 199-212.
- Mengi, Z. (2018). Üniversiteli olmak klişeleri ve doğruları. <<http://www.kigem.com/universiteli-olmak-kliseleri-ve-dogrulari.html>> (2018, Nisan 23).
- Ming, J. S. K. (2010). "Institutional factors influencing students' college choice decision in Malaysia: A conceptual framework". *International Journal of Business and Social Science*, 1(3), 53-58.
- Moogan, Y. J. and Baron, S. (2003). An analysis of students characteristics within the student decision making process. *Journal of Further and Higher Education*, 27(3), 271-287.
- Mourad, M. (2011). Role of brand related factors in influencing student's choice in Higher Education (HE) market. *International Journal of Management in Education*, 5(2-3), 258-270.
- Owen, F. K., Kepir, D. D., Özdemir, S., Özlem, U. ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.*, 8(3), 135-151.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423
- Savickas, M. L. (1991). The meaning of work and love: career issues and interventions. *The Career Development Quarterly*, 39(4), 315-324.
- Scott, P. (2002). Küreselleşme ve üniversite: 21. yüzyılın önündeki meydan okumalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1), 193-208.
- Soutar, G. and Turner, J. (2002). Students' preferences for university: a conjoint analysis, *The International Journal of Educational Management*, 16(1), 40-45.
- Thurstone, L. L. (1927). A law of comparative judgment. *Psychological review*, 34(4), 273.
- Torgerson, W. S. (1958). *Theory and methods of scaling*. New York: John Wiley & Sons.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18 (1), 93-103.
- Ünal, A. (27 Nisan 2016). Öğrencilerin gözünden üniversite. *Genç Dergisi*, <<http://gencdergisi.com/11033-ogrencilerin-gozunden-universite.html>> (2018, Nisan 23).
- Yakar, L., Odabaş, M., ve Gündeğer, C. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Üniversiteyi Seçme Nedenlerinin İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi (Hacettepe,

Siirt ve Aksaray Üniversiteleri Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 189-200.

Yükseköğretim Kurulu. (3 Nisan 1991). Yükseköğretim kanunu

<<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu>> (2018, Nisan 23).

Yusof, M., Ahmad, S.N.B., Tajudin, M. and Ravindran, R. (2008). A study of factors influencing the selection of a higher education institution. *UNITAR e-journal*, 4(2), 27-40.

Extended Abstract

The aim of this study is to investigate the factors affecting the university preference by means of a paired comparison method according to the type of the high school, the income level of the family and whether or not they work. For this purpose, the sample of the research consists of 417 high school students studying in the 12nd grade of various public schools in Turkey during 2017-2018 academic years. In the study, eight factors affecting the university preference of the students were determined and "educational quality of the university" was found to be the most important factor in every case. The least insignificant factors were variable, and factors such as "family request," "guidance by a counselor" and "being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live" were among the least insignificant factors.

Having an occupation, which enables individuals to gain their lives, to establish relationships with others and to take a place in the society, is mostly through university entrance exams in our country. When the relevant literature is examined, it is seen that there are many factors affecting students' university preferences. Factors such as academic reputation of the university, image of the institution, location, are some of the ones that influence the university preference. (Akar, 2012; Briggs & Wilson, 2007; Moogan & Baron, 2003; Mourad, 2011). In addition, place of the university in the score ranking, the educational quality thereof, the fact of being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live are some of the other important factors (Yakar et al., 2016). In this study, a paired comparison method was used to determine which factors are effective for the university preference of the 12nd grade students. Moreover, it was examined if these preferences vary according to the type of the high school, the income level of the family and whether or not they work.

Quantitative research techniques were used in the research, and a scaling technique developed by Thurstone (1927) called paired comparison was used. Eight factors were determined by reviewing the literature and by taking opinions of the experts and students: "Educational quality of the university", "Family request", "Social and physical facilities in the city of the university", "being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live", "Place in the university ranking", "Reputation of the university", "Guidance by a counselor" and "Social and physical facilities of the university". With a total of 28 factors identified, 28 paired comparisons were formed and applied to 417 students studying in the 12nd grade of various high schools in Turkey during 2017-2018 academic years. The obtained data were scaled by the fifth conditional equation among the scaling methods. For data that were found to be incompatible with the fifth conditional model, analyses were performed based on third conditional model suggested by Guilford (1954), and the scale value of each characteristic was shown on a numerical axis. Excel program was used for all calculations.

Following application to 417 students, it was seen that the two most important criteria for all students were "the educational quality of the university" and "the place in the score ranking". The criteria of "guidance by the counselor" and "family request" were determined as the least two important criteria for all students.

When an examination is performed according to the types of the high school, it is seen that the criterion of "educational quality of the university" is again the most important criterion. In addition, it is seen that the students of vocational high school and Anatolian High School have focused on the criterion of the "Social and Physical Facilities of the University", the students of Imam Hatip High School, Social Sciences High School and Anatolian Teacher High School have focused on the criterion of "Reputation of the University"; and the students of Vocational School of Health and Science High School have focused on the criterion of "University's Place in the score ranking". When the related literature is examined, it has been concluded that the selection of the university may be done based on score, academic reputation, educational quality, and geographical location of the university, social and physical facilities of the university and the city where it is located, as well as advices of the families, friends and teachers (Akar, 2012; Briggs & Wilson, 2007; Mourad, 2011; Moogan & Baron, 2003; Soutar & Turner, 2002). In a study performed on university students by Yakar et al. (2016), besides these criteria, the criteria of "family request" and "being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live" were among the important criteria. The criterion "family request" was among the least two important criteria, whereas insignificant criteria for the students of Basic High School, Vocational School of Health, Social Sciences High School and Anatolian Teacher High School were the criterion of "being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live". For the students of Vocational High School, Imam Hatip High School, Anatolian High School and Science High School, "guidance by a counselor" criterion was one of the least two significant criteria.

The "educational quality of the university" was determined as the most important criterion for each case when an examination was conducted based on the situation whether or not parents worked, and on income level of the family, and among the least insignificant criteria was "family request", "guidance by a counselor" and "being in the same as, or closer to, the city where their family, or group of friends live".

In this study, the criteria affecting the university preferences of the 12nd grade students were searched, and it has been seen that similar studies could be done for the different school types in the light of data obtained. In addition, family can be assessed by its income and educational level by taking opinions of the parents.